

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra pedagogiky

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

Úloha motivace ve výchovně vzdělávacím procesu

Bakalářská práce

Autor: Michal Krch

Vedoucí práce: PhDr. Monika Dobiášová, Ph.D.

2023

Zadávací list

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Úloha motivace ve výchovně vzdělávacím procesu

vypracoval samostatně a citoval jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použil/a a které jsem rovněž uvedl na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědom, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Chomutově dne

.....
(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych touto cestou poděkoval své rodině, která mi byla při zpracování této bakalářské práce oporou. Velké díky patří paní PhDr. Monika Dobiášová, Ph.D., za odborné vedení, připomínky, cenné rady a pomoc.

Abstrakt

Tématem této bakalářské práce je problematika jednoho z nejdůležitějších faktorů ve výchovně vzdělávacím procesu. Tímto faktorem je motivace.

Bakalářská práce na téma

„Úloha motivace ve výchovně vzdělávacím procesu“

byla zaměřena na nejčastěji využívané metody motivace žáků středních škol a odborných učilišť.

V první – teoretické – části práce jsou vysvětleny základní pojmy související s výchovně vzdělávacím procesem, je popsána hierarchie základních potřeb každého jedince a jsou popsány metody motivace, jejich vliv na jedince i na celý kolektiv žáků, a jejich cíl.

Druhá část práce – praktická – je pak zaměřena na zjištění nejčastěji používaných metod motivace. Za účelem tohoto zjištění byl vytvořen dotazník a provedeno dotazníkové šetření na středních školách a odborných učilištích v okresním městě Chomutov. Výsledky dotazníkového šetření byly vyhodnoceny a zanalyzovány a byly zjištěny nejčastěji využívané metody motivace žáků. Z výsledků bylo také zjištěno, které metody jsou využívány častěji s ohledem na délku praxe učitelů – respondentů dotazníku.

V závěru je uvedeno doporučení, jak tyto nejčastější metody lépe využívat tak, aby žáci středních škol a odborných učilišť byly dostatečně motivováni k výuce a dalšímu vzdělání a přípravě na budoucí povolání.

Klíčová slova

motivace, metody, vzdělávací proces

Abstract

The topic of this bachelor thesis is the issue of one of the most important factors in the educational process. That factor is motivation. Bachelor thesis on the topic

“The role of motivation in the educational process”

was focused in the most frequently used methods of motivating students in secondary schools and vocational schools.

In the first – theoretical – part of the thesis, the basic terms related to the educational process are explained, the hierarchy of the basic needs of each individual is described, and the methods of motivation, their influence on the individual and the entire group of students, and their goal are described.

The second part – practical – is focused on finding out the most frequently used methods of motivation. For the purpose of this finding, a questionnaire was created and a questionnaire survey was conducted at secondary schools and vocational schools in the district town of Chomutov,

The results of the questionnaire survey were evaluated and analysed and the most frequently used methods of student motivation were identified. The results also revealed which methods are used more often with regard to the length of experience of the teachers – respondents to the questionnaire.

In the conclusion there is a recommendation on how to better use these most common methods so that students of secondary schools and vocational schools are sufficiently motivated for teaching and further education and preparation for future professions.

Keywords

Motivation, methods, educational process

OBSAH

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	
1 Cíl a metodika.....	10
2 Vzdělávání a výchova.....	11
2.1 Výchovně vzdělávací proces.....	11
2.2 Výuka a její pojetí.....	11
3 Sociální a pedagogická interakce.....	12
3.1 Komunikace ve vyučování.....	13
3.2 Klima a atmosféra ve třídě.....	14
3.3 Motivace k učení.....	14
3.4 Typy motivace k učení.....	15
3.4.1 Vnitřní motivace k učení.....	15
3.4.2 Vnější motivace k učení.....	16
3.4.3 Pozitivní a negativní motivace.....	16
4 Metody výuky.....	16
4.1 Klasifikace metod výuky.....	17
4.1.1 Klasické metody výuky.....	17
4.1.2 Aktivizační metody výuky.....	18
4.1.3 Komplexní metody výuky.....	18
5 Aktivizační metody.....	20
5.1 Vliv aktivizačních metod na třídní kolektiv.....	20
5.2 Vybrané aktivizační metody.....	21
5.2.1 Metody diskuzní.....	21
5.2.2 Metody heuristické, řešení problému.....	21
5.2.3 Metody situační a inscenační.....	22

5.2.4	Didaktické hry.....	22
5.3	Předpoklady pro využití aktivizačních metod.....	23
PRAKTICKÁ ČÁST		
6	Vlastní šetření	24
6.1	Charakteristika místa šetření	24
6.2	Realizace dotazníkového šetření	24
6.3	Vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření.....	25
7	Vlastní doporučení	32
ZÁVĚR		33
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ		35
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....		37
SEZNAM PŘÍLOH.....		38

ÚVOD

Motivace je důležitá v životě každého jedince, usměrňuje veškeré jeho chování a jednání a vede ho k dosažení určitého cíle. Bez motivace by naše životy byly bez energie a nikam nesměřovaly.

V motivaci se odráží osobnost každého jedince, jeho žebříček hodnot a jeho dosavadní získané zkušenosti, schopnosti a dovednosti. Proto je motivace obzvláště důležitá pro děti a mladé lidi, kteří zatím nemají dostatek svých zkušeností a získávají je v průběhu výchovně vzdělávacího procesu.

Bakalářská práce je zaměřena na úlohu motivace ve výchovně vzdělávacím procesu u žáků středních škol a odborných učilišť. Toto téma bylo zvoleno za účelem zjištění, jaké metody motivace jsou nejčastěji používány u starších dětí, aby byly dostatečně motivováni k výuce a přípravě na další vzdělávání, případně na budoucí zaměstnání.

Vzhledem k tomu, že vzdělávací proces je něco, co se v naší zemi vyvíjí již od dob Marie Terezie, která zavedla povinnou školní docházku, bylo již na téma vzdělávacího procesu a motivace v tomto procesu vydáno již spousty literatury.

Teoretická část je zaměřena na vysvětlení základních pojmů souvisejících s výchovně vzdělávacím procesem, je popsána hierarchie potřeb každého jedince a jsou popsány metody motivace v tomto procesu.

Praktická část pak byla zaměřena na zjištění nejčastěji používaných metod motivace, k němuž byl vytvořen dotazník a provedeno dotazníkové šetření. Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na žáky středních škol a odborných učilišť v okresním městě Chomutov.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Cíl a metodika

Cílem bakalářské práce bylo popsat a analyzovat, jaké prostředky se využívají k motivaci žáků středních odborných škol a učilišť a vytvořit a doporučit vhodné motivační postupy. Cílem literární rešerše bylo charakterizovat pojmy související s tématem.

V bakalářské práci bylo použito metody dotazníkového šetření u vybraného respondenčního vzorku a na jeho základě analyzovat využití různých motivačních prostředků v praxi a na základě explanace navrhnout vlastní doporučení.

2 Vzdělávání a výchova

2.1 Výchovně vzdělávací proces

Výchovně vzdělávací neboli edukační proces, je jakákoliv aktivita, při které dochází k vzájemnému působení, ovlivňování, napodobování, spolupráci, zkrátka jakékoliv interakci dvou nebo více subjektů. Jeden subjekt vyučuje a jiný subjekt, či skupina subjektů, si toto působení osvojuje. Tento proces má permanentní charakter, trvá od narození až po smrt jedince, zjednodušeně to znamená, že jedinec se učí vždy a všude a za jakýchkoli okolností a situace. „*Smyslem výchovného procesu je harmonický rozvoj osobnosti po stránce tělesné a duševní a vypěstování touhy u vychovávaného jedince dosáhnout vyšších kvalit.*“ (Grecmanová, Holoušková, Urbanovská, 1998, s. 125)

Vzhledem k tomu, že výchovně vzdělávací proces je součástí životního procesu, kdy člověk usiluje o poznání a pochopení jednotlivých věcí, kterého obklopují, lze tento proces rozdělit do období mládí, dospělosti a stáří.

Významná část výchovně vzdělávacího procesu se odehrává ve škole v rámci výuky, je důležité, aby studium bylo systematické a zaměřené a výchovné působení jako celek. Mělo by tedy být zaměřeno nejen na vyučovací techniky, ale také na mravní, estetické, pracovní a jiné formování jedince.

2.2 Výuka a její pojetí

Výuka je proces, v němž se žák, či skupina žáků, učí prostřednictvím učitele nebo vyučovacího zařízení, např. programu nebo stroje. V tomto procesu učitel a žák vstupují do vzájemné interakce, v níž má učitel vedoucí roli. Učitel výuku plánuje, stanoví její cíle, obsah a metody, realizuje ji a následně vyhodnocuje. Účel výuky je zaměřen na žáka. Z tohoto úhlu pohledu lze rozlišit její dvě základní funkce: vzdělávací a výchovnou. Tyto funkce jsou v reálné výuce neoddelitelně spjaty. Vzdělávací účel výuky je zaměřen na její kognitivní aspekt, tedy výuka zprostředkovává žákům osvojení znalostí a dovedností. Výchovný účel pak představuje afektivní aspekt: výuka u žáků stimuluje formování hodnotové stránky jejich osobnosti, např. emočního prožívání, působí na rozvíjení etických a estetických vlastností jejich osobnosti.

Učitelovým pojetím výuky se rozumí komplex pedagogických názorů, postojů a učitelových argumentů, které tyto názory a postoje zdůvodňují. Učitelství tak není možné chápat jako jedno z mnoha možných povolání. Učitelství je posláním, které formuje lidské duše a má vliv na každého jedince, jeho budoucí směřování a možnost výběru budoucího povolání. (Kotrba, Lacina, 2007) Výuka samotná je tak značně ovlivněna osobností učitele.

3 Sociální a pedagogická interakce

Základní složkou interakce mezi lidmi je komunikace. Slovo komunikace, původně z latinského *communicare*, znamená sdělovat a přenášet informace. Komunikaci lze chápat jako prostředek vzájemné interakce nejen mezi lidmi, ale také mezi živočichy. Komunikaci, která probíhá ve vzájemném vztahu mezi lidmi, nazýváme sociální komunikací. Díky této komunikaci se dorozumíváme, přijímáme, sdílíme a předáváme si informace, myšlenky, postoje, emoce, pocity apod. (Kvapilová, 1996)

Ve výchovně vzdělávacím procesu je pak stěžejní komunikace pedagogická. Jedná se o výměnu informací mezi účastníky výchovně vzdělávacího procesu, tedy mezi učitelem a žákem. „*Pedagogická komunikace přispívá k plnění cíle výchovy a vzdělání – k rozvoji všestranně a harmonicky rozvinuté osobnosti, plní ve výchovně vzdělávacím procesu funkci informativní, formativní i instrumentální, zaměřuje pozornost na optimální působení učitele na žáky, napomáhá ke kvalitní realizaci pedagogického procesu.*“ (Nelešovská, 1995, str. 10)

Pedagogická komunikace je tedy zvláštním případem komunikace sociální. Oproti sociální komunikaci je však ta pedagogická určována časem a prostorem, ve kterém se odehrává. Pro pedagogickou komunikaci je také typické to, že vztah mezi učitelem a žákem nikdy nemůže být souměrný. Pedagogickou komunikací tedy můžeme rozumět „*záměrný proces komunikace mezi učitelem a žákem ve škole či jinak adaptovaném prostředí*“ (Svatoš, 2006, str. 75)

Nejvýraznějším druhem pedagogické komunikace je komunikace v prostředí školní třídy, tedy komunikace v průběhu vyučování.

3.1 Komunikace ve vyučování

Účastníky pedagogické komunikace Gavora rozděluje na dvě skupiny. První skupinu tvoří učitel, asistent pedagoga, vychovatel, lektor atd. Druhou skupinu tvoří žáci, studenti, posluchači na univerzitě atd.

Jak již bylo zmíněno, pedagogická komunikace může probíhat i v jiném než školním prostředí. Může se odehrávat také nepřímým zprostředkováním učebního textu či obrazových materiálů. Proto do první skupiny můžeme zařadit také autora učebnice, učebního programu či učebních pomůcek. Do druhé skupiny pak můžeme k žákům zařadit také rodiče, kteří při komunikace s dítětem vystupují v roli pedagoga.

V pedagogické komunikaci žák a učitel zastávají různé postavení a plní rozdílné úlohy. Učitel je ten, kdo řídí a ovlivňuje průběh pedagogické komunikace a komunikace je přitom prostředkem jeho výchovného působení na žáky. Žáci naopak při komunikaci přijímají podněty, kterými na ně učitel působí tak, aby rozvíjeli svou osobnost a utvářeli svůj vztah k učiteli a spolužákům. (Gavora, 1988)

Pedagogická komunikace má svá pravidla, kterými se řídí. Tato pravidla určují, co si účastníci komunikace mohou a také nemohou dovolit. V pedagogické komunikace je učitel logicky žákům nadřazený, a to jak funkčně – on je ten, kdo má žáky učit, tak společensky – je starší, má více zkušeností. Z tohoto důvodu je učitel ten, kdo při vyučování určuje, kdo bude mluvit, s kým bude mluvit, o čem a také jak dlouho to bude trvat. Naopak žák má právo mluvit pouze v případě, kdy mu učitel předá slovo, a může mluvit s tím, koho učitel určí. Žák sám nesmí přerušovat hovor někoho jiného a nesmí učiteli klást otázky, pokud ho k tomu učitel přímo nevyzve. (Gavora, 1988)

Jak taková pravidla pedagogické komunikace budou fungovat v praxi a zda se jimi budou žáci řídit, záleží na to, jakou má učitel autoritu, jak bude k žákům shovívavý, ale záleží také na žácích samotných.

3.2 Klima a atmosféra ve třídě

Když každý z nás s odstupem času zavzpomíná na svá školní léta, promítnou se do vzpomínek také pocity, jaké jsme prožívali v prostředí školy. Někdy jsou to pocity pozitivní, někdy negativní, někdy se vzájemně prolínají. Psychiku žáka velmi ovlivňuje prostředí školy, klima a atmosféra ve třídě. Při vstupu do školy a do třídy na žáka zapůsobí to, co kolem sebe vidí, výzdoba školy a třídy, a také použité barvy a pořádek. Důležité je, aby se žák ve škole cítil v bezpečí.

Klima třídy je jevem dlouhodobě typickým pro konkrétní třídu a konkrétního učitele, vytváří jej sami žáci, skupinky žáků, ale také učitelé. V každé třídě tak bude klima jiné.

Oproti klimatu je atmosféra ve třídě jevem krátkodobým a v průběhu dne se může několikrát změnit. Atmosféra ve třídě je jiná v prvních hodinách výuky, kdy jsou žáci aktivnější. V posledních hodinách jsou žáci méně aktivní, někteří ji často „prospí“. Jiná atmosféra ve třídě panuje před písemnou prací a jiná po ní. Atmosféra se mění v závislosti na učiteli, použité organizační formě, předmětu a probírané látce.

3.3 Motivace k učení

Ve výchovně vzdělávacím procesu je velmi důležitým činitelem učitel a jeho osobnost. Učitel ovlivňuje žáky svým přístupem k vyučování, k jednotlivým žákům a k jejich schopnostem. Učitel by neměl být zaměřen pouze na obsah výuky, ale měl by to být právě on, kdo bude žáky motivovat k učení. Učitel by se měl snažit rozvíjet kladný vztah žáků k učivu a ke škole samotné, přičemž by měl zohledňovat jejich věk, individuální vlastnosti žáků a cíle vyučování. Efektivní motivace se projevuje tím, že u žáka přetrvá zájem o učivo, věnuje se domácí přípravě, sám se snaží vyniknout a získávat nové informace a vzdělávat se ve svém volném čase.

Motivace k učení je ovlivňována různými činiteli:

- Prožívání pocitu úspěšnosti v dané činnosti – zažívání úspěchů je pro každé jedince velmi motivujícím činitelem. Díky dobrým výsledkům v dané činnosti dochází k uspokojení jedince. Pro žáka to znamená, že vynaložené úsilí vedlo k překonání překážek a že uplatnil získané vědomosti, zkušenosti, dovednosti a schopnosti. Aby žák poznal, že byl ve své činnosti úspěšný, je nutné, aby znal výsledky své činnosti,

tedy aby se mu dostávalo hodnocení. Velmi významnou roli však hraje poměr úspěchů a neúspěchů. Velké množství neúspěchů žáka frustrují, vyvolávají u něj pocit zmaru, což negativně působí na jeho motivaci při učení.

- Aktivní spoluúčast žáka na činnostech – dochází k uspokojení, když může vykonávat nějakou činnost, že může být aktivní a zapojit se do dané činnosti. V případě, že je žák pasivní, dochází ke ztrátě motivace a zájmu o problematiku.
- Návaznost činností s životními perspektivami jednotlivců – při propojení učiva a budoucích cílů, plánů a perspektiv žáka, dochází k prohloubení motivace. Představy o budoucnosti, směřování k vytyčeným cílům a jejich dosahování je pro žáka nezaměnitelnou zkušeností.
- Nové situace, předmět nebo činnost – co je pro žáka nové, to upoutá jeho pozornost, je pro něj zajímavé, protože je zvědavý. Je tedy žádoucí, aby učitel prezentoval učivo poutavým způsobem, ať už v podobě názorné prezentace nebo navození pocitů údivu na straně žáka. Kladně pak na motivaci žáka působí, když na nové činnosti objeví známé prvky.
- Propojenost nového předmětu, činnosti s předchozími činnostmi, zkušenosti a zájmy žáka
- Sociální momenty – společně vykonávaná činnost a sociální hodnocení žáka je významným motivačním činitelem.

3.4 Typy motivace k učení

Motivaci k učení lze rozdělit na vnitřní motivaci a vnější motivaci, a to podle toho, jaké motivy na nás působí, a na pozitivní a negativní motivaci, podle toho jaký vliv a dopady má motivace na žáka.

3.4.1 Vnitřní motivace k učení

Vnitřní motivací se rozumí motivací uvnitř samotného jedince – žáka. Žák s vnitřní motivací vykonává určitou činnost, protože ho činnost baví a uspokojuje, a aby ji vykonával, nepotřebuje žádné vnější podněty nebo stimuly. Žáci, kteří jsou vnitřně motivovaní, dosahují v porovnání se žáky motivovanými z vnějšku vyšších studijních výsledků, jejich příprava na vyučování je kvalitnější a cítí větší radost z chůze do školy a učení se novým věcem.

3.4.2 Vnější motivace k učení

Vnější motivace je naopak ta, která na žáka působí vnějšími podněty, pobídkou. Jedinec nepocítuje z vykonávané činnosti vnitřní uspokojení. V průběhu výuky může být takovou motivací např. touha po pochvale učitele nebo známce za práci v hodině. Obecně však lze říci, že ze strany učitele může být motivací téměř cokoli – úsměv, pochvala, známka, film v hodině, ale také případná práce navíc při nesplnění domácího úkolu či projektu.

3.4.3 Pozitivní a negativní motivace

Pozitivní motivací se rozumí potřeba žáka být úspěšný, být dobře ohodnocen, získat prospěchové stipendium, pochvalu, uznání nebo obdiv. V pozitivní motivaci jde zejména o to, aby žák něco získal.

Naopak negativní motivace znamená potřebu se vyhnout něčemu nepříjemnému, uniknout, nebýt potrestán a utéct před problémy.

K motivaci žáků k učení je třeba, aby učitel zvolil správnou a účinnou metodu výuky.

4 Metody výuky

Jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, učitel může motivovat žáka k učení vnějšími vlivy a podněty, a to při zvolení vhodné výukové metody.

Pojem metoda vychází z původně řeckého slova „*methodos*“, což je spojení dvou slov „*meta*“ – cíl a „*hodos*“ – cesta. Popisuje tedy způsob, proces nebo cestu k určenému cíli. Při výuce je možné využívat různé metody. Aby byl vyučovací proces účinný, je třeba zvolit přijatelnou metodu a vytyčit cíle vyučování.

Metoda výuky je tedy „*koordinovaný systém činností učitele vedoucí žáka k dosažení stanovených vzdělávacích cílů.*“ (Průcha a kol, 2003, s. 287)

Klíčovou funkcí výukových metod je tedy řídit žákovské učení tak, aby jeho výsledkem byly osvojené vědomosti a dovednosti a rozvinuté schopnosti žáků, a to v souladu s výukovými cíli, s přihlédnutím k individuálním rozdílům mezi žáky ve třídě. Učitel svou vyučovací činností podněcuje odpovídající učební aktivity žáků. Cílem těchto metod není jen

zprostředkování znalostí, ale také motivování procesu myšlení a iniciování osobního vývinu žáka.

4.1 Klasifikace metod výuky

Metod výuky existuje velké množství, metody se vyvíjely během let a byly postupně rozvíjeny. Proto je potřeba je uspořádat, vyčlenit a upřesnit. Různí autoři pro klasifikaci výukových metod použili různá kritéria. Pro potřeby této bakalářské práce bylo použito rozdělení podle Maňáka a Švece, kteří rozlišují tři skupiny metod: metody klasické, metody aktivizační a metody komplexní.

4.1.1 Klasické metody výuky

Do této skupiny metod patří metody, které jsou součástí tradičního, klasického vyučování. Tyto metody poskytují žákům systematické vzdělávání, organizačně nejsou složité a z ekonomického i časového hlediska nenákladné.

Do klasických výukových metod můžeme zařadit:

- Metody slovní – vyprávění, vysvětlování, přednáška, práce s textem, rozhovor.
- Metody názorně-demonstrační – předvádění a pozorování, práce s obrazem, instruktáž.
- Metody dovednostně praktické – napodobování, manipulování, laborování a experimentování, vytváření dovedností, produkční metody.

Metody slovní jsou nejvíce využívanými metodami. Řeč je nástrojem jak předávat informace, ale je podstatou myšlení. V současné době se ve vzdělávacím procesu klade největší důraz na rozvoj verbálního a písemného vyjádření žáků.

Metody názorně-demonstrační umožňují smyslové vnímání. Jsou spjaté jak s metodami slovními, tak i s metodami dovednostně praktickými. Při těchto metodách jsou žáci v přímém kontaktu s poznávanou realitou, jsou obohaceny jejich představy a získané poznatky jsou propojeny s praxí.

Metody dovednostně praktické jsou často opomíjené a do popředí se dostávají spíše teoretické vědomosti. Praktické vyučování je do vzdělávacího procesu zařazováno velmi málo. Proto by

měly být více zahrnovány do vyučovacích předmětů, aby si žáci sami mohli vytvořit určité materiální výsledky své práce.

4.1.2 Aktivizační metody výuky

Jedná se o specifické metody, které přispívají k aktivnímu a tvořivému přístupu žáka k vyučování. Tyto metody tedy počítají s aktivitou žáka a oproti klasickým metodám při těchto metodách vzniká přímá interakce mezi učitelem a žákem.

Do aktivizačních metod můžeme zařadit:

- Metody diskuzní
- Metody heuristické, řešení problému
- Metody situační a inscenační
- Didaktické hry

Vzhledem k tomu, že se klade velký důraz na aktivní zapojení žáků do výuky, bude aktivizačním metodám věnována samostatná kapitola.

4.1.3 Komplexní metody výuky

Komplexní metody jsou metody, kdy se vzájemně propojují klasické a aktivizační metody a jsou doplňovány o nové způsoby, které se snaží přiblížit modernímu vyučování a o efektivní vyučovací proces. Pokud učitel ovládá klasické vyučovací metody, je pak díky komplexním metodám schopen vytvořit při vyučování určitou edukační realitu.

Do komplexních metod můžeme zařadit:

- Frontální výuku – charakteristická je společná práce ve třídě mezi žáky a učitelem, který dohlíží na činnosti žáků. Pro žáky je důležité si co nejvíce osvojit získané poznatky formou tzv. řízeného rozhovoru.
- Skupinová a kooperativní výuka – vyznačuje se rozdělením žáků do skupin, jejich součinností při řešení nesnadných úkolů, rozdělení práce mezi jednotlivé žáky, oboustranná pomoc žáků ve skupině a také zodpovědnost každého žáka za výsledky jejich spolupráce.
- Individuální a individualizovaná výuka – ponechává časový prostor pro samostatnou práci jednotlivých žáků, kteří poznatky získávají pomocí vlastního úsilí.

- Kritické myšlení – účelem je řešení problémů na základě porozumění a schopnosti hodnotit různá hlediska. Nezbytné je zjišťování informací, uvědomění si, že existují různé překážky, potřeba prokázání pravdy i dostatek ověřených poznatků,
- Brainstroming – založeno na diskuzi, základním cíle je tvořivě řešit a vyřešit daný problém.
- Projektová výuka – žákům jsou zadávány úkoly trvající delší dobu a poskytují prolínání teoretických poznatků s praktickými zkušenostmi.
- Výuka dramatem – vyšší stupeň zapojení žáka a komplexnější osvojování si znalostí a zkušeností než u inscenačních metod
- Televizní výuka a výuka podporovaná počítačem – přiblížení žákům nové informace pomocí televizního programu a práce s počítačem

Frontální výuka představuje klasický a nejvíce frekventovaný „*způsob vyučování, v němž učitel pracuje hromadně se všemi žáky ve třídě jednou společnou formou, se stejným obsahem činnosti.*“ (Průcha, 2003, s. 66) Žáci tedy pracují na stejném úkolu, postupují jednotně a na zadanou činnost mají vyhrazen společný čas.

Při skupinová a kooperativní výuce jsou žáci rozdělení do skupin, v nichž žáci spolupracují na konkrétním úkolu, avšak výuka je stále vedena frontálně. Při skupinové a kooperativní výuce je pak vhodné ocenit výsledky práce celé skupiny žáků a také individuální odpovědnost žáků za jejich přínos pro skupinovou součinnost.

Individuální a individualizovaná výuka je v podstatě samostatná práce žáků, která je chápána jako učební aktivita, při které žáci získávají poznatky vlastním úsilím, relativně nezávisle na cizí pomoci a vnějším vedení. Se samostatnou prací úzce souvisí samostatné myšlení, při kterém se samostatnost projevuje na teoretické úrovni, a také kritické myšlení, jehož podstatou je odhalování souvislostí, všestranná analýza jevů a nacházení vlastních závěrů.

Již zmíněné kritické myšlení je nástroj, který pomáhá žákům přejít od povrchního k hloubkovému učení, k odhalování souvislostí, k porozumění učivu a k vlastním závěrům. Kriticky myslet znamená uchopit myšlenku, pochopit její obsah, prozkoumat ji, podrobit zdravému skeptickému posouzení, porovnat s jinými názory a s tím, co o dané problematice vím, a následně zaujmout vlastní stanovisko.

Branstorming, neboli „bouře mozků“, má za cíl vyprodukovat co nejvíce nápadů a potom posoudit jejich užitečnost. Není to metoda zajišťující úplné dořešení problémů, ale tvořivé

vytvoření nápadů a návrhů řešení problémů jsou velmi účinným východiskem pro další fáze a metody řešení daného problému.

Projektová výuka částečně navazuje na metodu řešení problémů, jde v ní však o komplexnější problémové úlohy, o výukové záměry a plány, které mají širší praktický dosah. Účastníci projektu se angažovaně začleňují do životní praxe a za své aktivity přebírají určitou zodpovědnost. Cílem projektů je řešit situaci ze životní reality, proto projekty přirozenou cestou sdružují k spolupráci několik vyučovacích předmětů.

Výuka podporovaná počítačem vychází z jednoho ze základních požadavků na vzdělání moderního člověka, a tím je počítačová gramotnost, která má žákům umožnit zvládnání narůstajícího rozsahu informací a pomocí počítačů řešit i velmi složité úkoly. Pro tuto metody se uplatňuje počítačová podpora výuky např. multimediálními programy, simulačními programy a modelování, testovací a výukové programy, informační zdroje atd.

5 Aktivizační metody

V současné době se klade velký důraz na aktivní zapojení žáků do výuky, proto bude následující kapitola zaměřená na tuto skupinu metod, které mohou být největším podnětem pro vnější motivaci žáka k učení.

Aktivizační metody usilují zejména o změnu přístupu žáka k vyučování, tedy o jeho přeměnu z pasivního posluchače v partnera vyučujícího, který se bude aktivním způsobem zapojovat do výuky, aby se naučil nové poznatky a osvojil si nové vědomosti lépe a rychleji. (Kotrba, Lacina, 2007)

Účelem a cílem těchto metod je tedy oživení výuky, zachování aktivity a zvýšení zájmu u žáků a jejich bezprostřední začlenění do výuky. Tyto metody se také snaží naučit žáky mezi sebou spolupracovat a společně řešit jakékoliv problematické úkoly.

5.1 Vliv aktivizačních metod na třídní kolektiv

Použití aktivizačních metod při výuce může do jisté míry zlepšit také vztahy ve třídě a utužit tak třídní kolektiv. Aktivizační metody nekladou důraz na memorování faktů a na momentální výkon žáka před tabulí. Při aktivizačních metodách mají žáci šanci se lépe poznat při hraní her, taktizování a tvorbě strategií. V inscenačních hrách se také projeví jejich schopnost

improvizace a herecké nadání. Žáci se tak dostanou do nových rolí, naučí se chápat sami sebe, což má pozitivní vliv na celý kolektiv třídy. (Kotrba, Lacina, 2007)

Ze strany učitele je však třeba, aby aktivizační metody neutilizoval pouze pro motivaci žáků a jejich rozptýlení. Tímto se může snadno dostat do „slepé uličky“ a studenti toho mohou využít na úkor zkoušení či probírání nové učební látky. (Kotrba, Lacina, 2007)

5.2 Vybrané aktivizační metody

5.2.1 Metody diskuzní

Základem této metody je komunikace mezi učiteli a žáky a také mezi žáky samotnými. Jedná se tedy o skupinovou komunikaci, při které se dosahuje výměny názorů a zkušeností a vede žáky k vyřešení určitého problému. Podstatou diskuze je vzájemně si klást otázky a odpovídat na ně současně se všemi ve skupině, tedy taková rozprava.

Tato metoda je velmi přínosná, neboť se při ní rozvíjí komunikační způsoby žáků, formulují se názory jedinců, zlepšuje se schopnost argumentování a tolerance k názoru dalších osob. Diskuzi převážně řídí učitel, který dohlíží na to, aby se do ní zapojili všichni žáci, aby se mezi sebou nepřekřikovali a aby hovořili stručně a srozumitelně.

5.2.2 Metody heuristické, řešení problému

Smyslem heuristickým metod je objevování. Tyto metody nesou název podle zvolání slavného matematika, fyzika, filozofa a astronoma Archiméda ze Syrakus: „Heuréka!“

V současné době se úloha heuristických metod výrazně posiluje, protože společnost klade na školu požadavek rozvíjet aktivní a tvořivé osobnosti. Oproti klasickým metodám učitel při heuristických metodách poznatky přímo nesděljuje, ale vede je k tomu, aby si je žáci sami osvojovali, přičemž jim zpočátku pomáhá, radí a řídí a usměrňuje jejich „objevování“. Učitel se tedy snaží získat žáky pro samostatnou, odpovědnou učební činnost různými technikami, které mají podporovat objevování, pátrání, hledání, jako např. problémových otázek, expozicí různých rozporů a problémů, seznamováním se se zajímavými případy a situacemi apod. Tyto strategie a techniky podporující heuristické procesy žáky silně motivují, pomáhají jim osvojovat si potřebné vědomosti a dovednosti. Avšak neznamená to, že tyto metody mohou

nahradiť všetky ostatné metódy, pretože z časových dôvodů není možné, aby žáci všechno sami objevovali a prozkoumávali.

5.2.3 Metody situační a inscenační

Základem situačních metod je hledání způsobů, které vedou k řešení určitých úkolů, protože *„se vztahují na širší zázemí problému, reálné případy ze života, které představují specifické, obtížné jevy vyvolávající potřebu vypořádat se s nimi, vyžadující angažované úsilí a rozhodování.“* (Maňák, Švec, 2003, s. 119)

Využívání těchto metod při vyučování může mít úspěch, pokud navazují na méně komplexní metody výuky. Jde o to, aby žáci zvládli ovládat myšlenkové operace, aby měli určité vědomosti a zkušenosti z dané oblasti a uměli pracovat samostatně. Hlavní výhodou je to že metody situační jsou orientovány na praxi, klade se důraz na skutečné řešení úkolů a procvičování, aby se žáci naučili správně rozhodnout.

Vedle toho inscenační metody lze označovat jako metody „hraní sociálních rolí“. Každý jedinec v průběhu života vstupuje do určitých stádií a vykonává určité sociální role, při nichž je ovlivněn svým okolím a sám své okolí ovlivňuje.

Podstatou inscenačních metod je sociální učení v modelových situacích, v nichž účastníci výchovně vzdělávacího procesu jsou sami aktéry předváděných situací. Je tady o simulaci nějaké události, v níž se kombinuje hraní rolí a řešení problému, a to buď předváděním určitých lidských typů, nebo zobrazováním reálných životních situací, nebo kombinací obou zmíněných postupů. V takto předváděné dramatizaci problémových případů se prohlubuje osvojené učivo, objasňují se otázky lidských osudů, osvětlují se motivy a city lidí, umožňují se pochopit a prožít hloubku mezilidských vztahů, a to vlastním prožíváním a jednáním.

5.2.4 Didaktické hry

Didaktické hry můžeme popsat jako činnost, která se odehrává zajímavou formou organizovanou učitelem, kdy žáci jen stěží poznají hru od výuky. Didaktické hry jsou velmi často využívány učiteli předškolní a primární pedagogiky. Výhodou těchto her je probuzení zájmu a zvyšování motivace u žáků a jejich zájem prosadit se na hraných činnostech. Záměrem je to, aby hra na žáky působila aktivizačně, představila žákům opačnou stránku výuky a zesílila jejich zájem o probíranou látku zajímavou formou.

5.3 Předpoklady pro využití aktivizačních metod

Prioritou aktivizačních metod je vyvolání zájmu o učení u žáků, podpora a rozvoj účinného přemýšlení, počínání a prožívání. Tyto metody podporují uvědomělé učení a přispívají k samostatnosti žáků, k jejich přizpůsobení se dané metodě a tvořivému myšlení.

Realizace těchto metod je velmi náročná a to jak z hlediska připravenosti, tak z hlediska organizace. Učitel musí vybrat správné vyučovací pomůcky a musí dbát na to, aby žáci již měli potřebné znalosti a zkušenosti. Díky samostatnosti si pak žáci přijaté poznatky důkladně a trvale zapamatují.

Tyto metody také pomáhají redukovat negativní pocity žáků v edukačním prostředí, což může být strach, sklíčenost nebo neuspokojení určité potřeby.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Vlastní šetření

Cílem praktické části této bakalářské práce bylo provést vlastní šetření, jaké způsoby motivace využívají učitelé při své výuce. Šetření bylo zaměřeno na učitele s různou délkou praxe. Pro šetření byly vybrány tři skupiny učitelů středních škol, přičemž směrodatným pro určení skupiny byla délka praxe, tedy "odučená" léta. První skupinu představovali učitelé s délkou praxe do pěti let, druhou učitelé s délkou praxe od pěti do deseti let, a třetí s délkou praxe deset a více let.

6.1 Charakteristika místa šetření

Šetření bylo provedeno na středních školách ve městě Chomutov a jeho blízkém okolí. Chomutov se okresním městem s Ústeckém kraji, které v roce 2022 čítalo 46 263 obyvatel. (ČSÚ, 2022) V chomutovském okrese je v současné době celkem 11 středních škol včetně odborných učilišť.

6.2 Realizace dotazníkového šetření

Za účelem provedení vlastního šetření byl vytvořen dotazník, v němž měli učitelé - respondenti - vyplnit informace potřebné pro vlastní šetření. Kromě uvedení svého pracoviště, měli respondenti vyplnit délku jejich praxe a vypsát jejich způsoby motivace žáků při výuce, přičemž počet způsobů motivací nebyl omezen.

Pro potřeby vlastního šetření bylo stanoveno, že šetření bude hodnoceno na základě 60 dotazníků, přičemž se předpokládalo, že z každé skupiny respondentů bude 20 dotazníků. Dotazníky byly zaslány celkem 5 středním školám - všeobecným (gymnázium), ale také odborným včetně učiliště (energetické, automobilní). Zadavateli dotazníku se však vrátilo pouze 40 vyplněných dotazníků. Dotazníky byly následně pečlivě překontrolovány a byla vyhodnocena jejich upotřebitelnost pro prováděné šetření. Z celkového počtu 40 dotazníků muselo být z důvodu neupotřebitelnosti 10 dotazníků vyřazeno. K samotnému vyhodnocení bylo tedy použito 30 dotazníků.

Z jednoho z dotazníků byla vybrána část, kde byly popsány způsoby motivace žáků.

Tato část zněla:

„Začínám stavět na nových směrech výchovy, podnětech rodiny a okolí, snažím se ve vyučování *propojit teorii s praxí*, dále se snažím *o aktivní zapojení do výuky*, hodnocení aktivity, výběr a způsob *prezentace učiva*, vytvářím pozitivní dojem. Dále se snažím o důkladné *vyjádření svých názorů* a zkušeností, o kterých následně se žáky diskutuji.“

6.3 Vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření

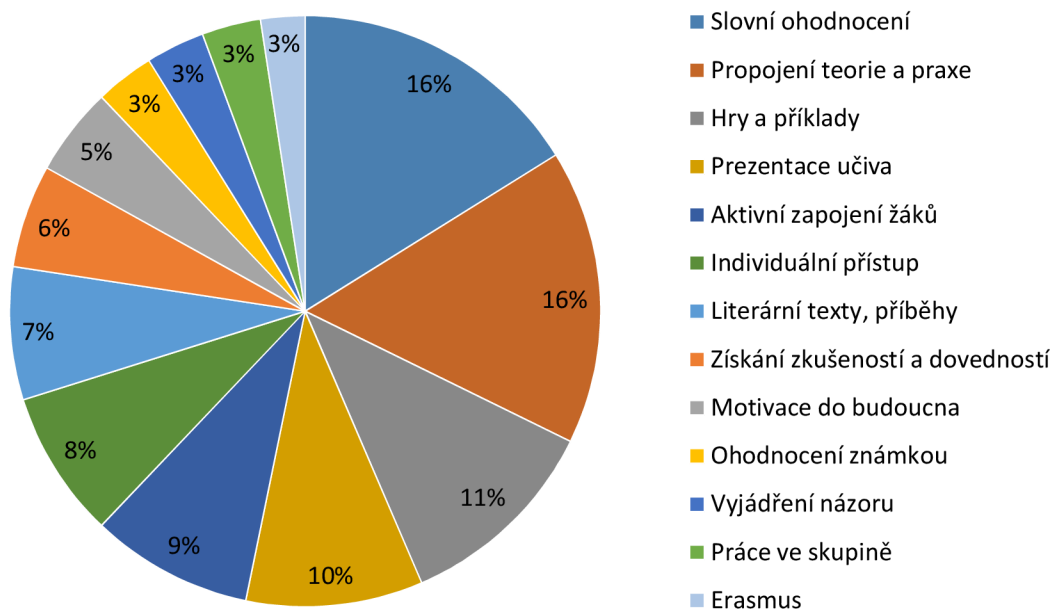
V každém dotazníku byly vyznačeny charakteristické znaky, čímž bylo zjištěno celkové množství způsobů motivace. Z doručených dotazníků bylo zjištěno celkem přibližně 40 způsobů motivace žáků. Při bližším prostudování však bylo zjištěno, že často se jedná o stejné způsoby motivace, avšak vyjádřené jinými slovy (např. využívání médií a videa, hry, kvízy a učení hrou). Obdobné způsoby motivace tak byly zahrnuty do jedné kategorie způsobů. Nejčastější zastoupení měl způsob slovního ohodnocení, propojení teorie s praxí a hry a příklady. V Tabulce 1 je uveden výčet všech používaných způsobů motivace a jejich početní zastoupení v dotaznících. V Grafu 1 jsou pak způsoby motivace uvedeny také procentuálně.

Tabulka 1: Používané způsoby motivace žáků středních škol

Způsob motivace	počet
Slovní ohodnocení	20
Propojení teorie a praxe	20
Hry a příklady	14
Prezentace učiva	12
Aktivní zapojení žáků	11
Individuální přístup	10
Literární texty, příběhy	9
Získání zkušeností a dovedností	7
Motivace do budoucna	6
Ohodnocení známkou	4
Vyjádření názoru	4
Práce ve skupině	4
Erasmus	3
Celkem	124

Zdroj: vlastní šetření

Graf 1 Používané způsoby motivace žáků středních škol v %

Zdroj: vlastní šetření

Ve druhé fázi šetření bylo zjištěné způsoby motivace vyhodnoceny a sjednoceny do kategorií, následně byly vyhodnoceny vztahy a souvislosti mezi jednotlivými kategoriemi, a ty pak byly zařazeny do základních skupin - metody klasické, aktivizační a komplexní. Četnost používaných metod v jednotlivých skupinách byla následně vyjádřena procentuálně a graficky.

Do základních skupin pak byly jednotlivé způsoby a metody rozděleny následovně:

Klasické metody - slovní ohodnocení, ohodnocení známkou, literární texty a příběhy, získání zkušeností a dovedností

Aktivizační metody - hry a příklady, aktivní zapojení žáků, vyjádření názoru, propojení teorie a praxe, motivace do budoucna

Komplexní metody - prezentace učiva, individuální přístup, práce ve skupině, Erasmus

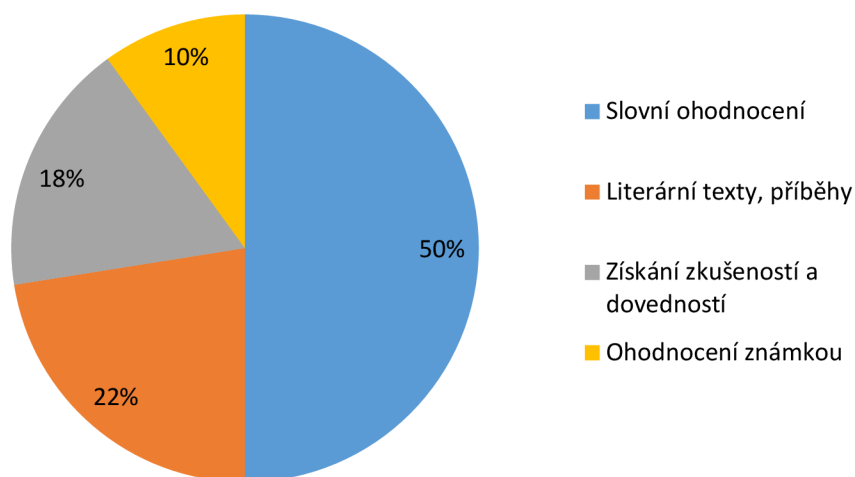
V základních skupinách pak měly jednotlivé způsoby následující početní a procentuální zastoupení.

Tabulka 2: Klasické metody - všichni respondenti

Klasické způsoby motivace	počet
Slovní ohodnocení	20
Literární texty, příběhy	9
Získání zkušeností a dovedností	7
Ohodnocení známkou	4
Celkem	40

Zdroj: vlastní šetření

Graf 2: Klasické metody - všichni respondenti v %

Zdroj: vlastní šetření

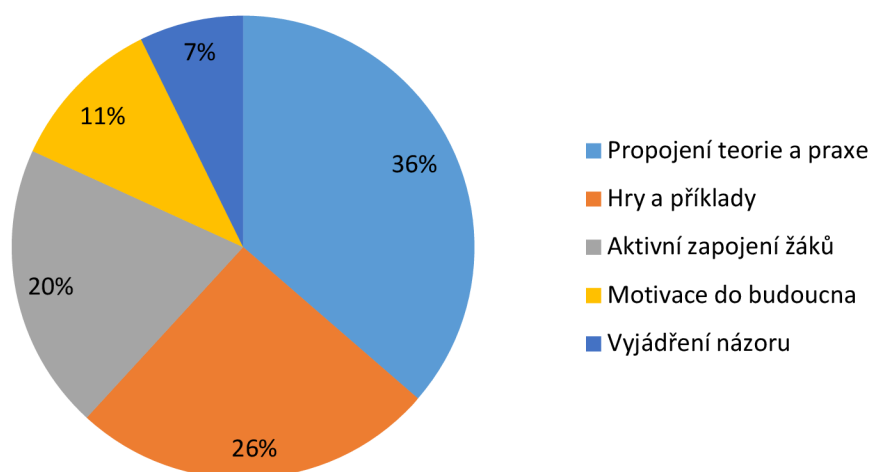
Jak je patrné z tabulky i grafu z klasických způsobů motivace je nejčastěji používáno slovní ohodnocení, což zahrnuje převážně slovní pochvalu, případně výtku. Oproti slovnímu ohodnocení, je ohodnocení známkou nejméně používaným způsobem.

Tabulka 3: Aktivizační metody - všichni respondenti

Aktivizační způsoby motivace	počet
Propojení teorie a praxe	20
Hry a příklady	14
Aktivní zapojení žáků	11
Motivace do budoucna	6
Vyjádření názoru	4
Celkem	55

Zdroj: vlastní šetření

Graf 3: Aktivizační metody - všichni respondenti v %

Zdroj: vlastní šetření

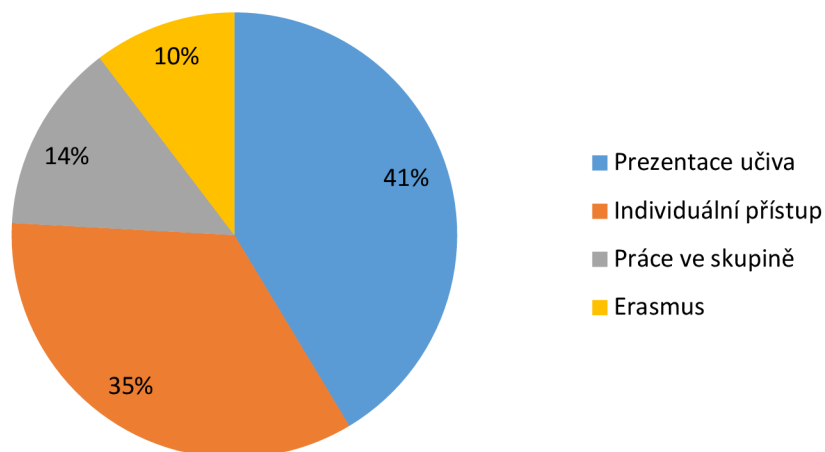
Z provedeného šetření bylo zjištěno, že z aktivizačních metod motivace je nejčastěji používáno propojení teorie a praxe, a hry a příklady. Z toho je zřejmé, že pokud si žáci mohou své teoretické znalosti vyzkoušet sami v praxi, dokážou mnohem lépe pochopit probíranou látku.

Tabulka 4: Komplexní metody - všichni respondenti

Komplexní způsoby motivace	počet
Prezentace učiva	12
Individuální přístup	10
Práce ve skupině	4
Erasmus	3
Celkem	29

Zdroj: vlastní šetření

Graf 4: Komplexní metody - všichni respondenti v %

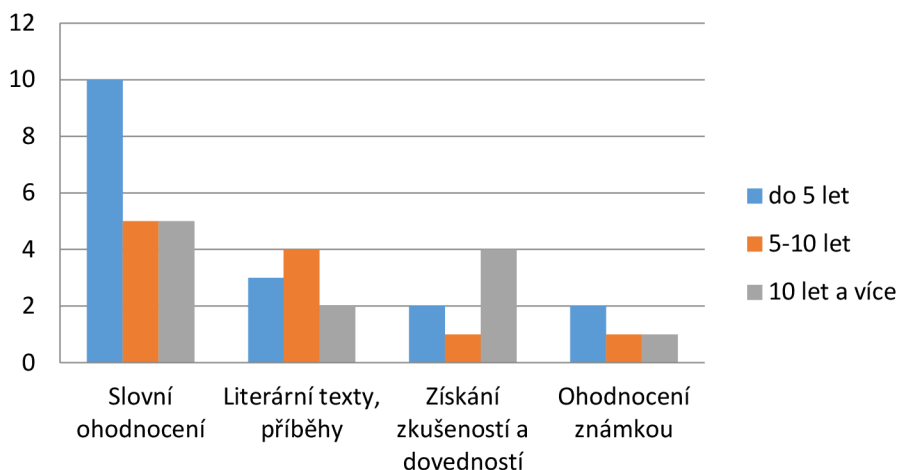
Zdroj: vlastní šetření

Z komplexích metod je pak nejčastěji používaným způsobem prezentace učiva. Do prezentace učiva bylo zahrnuto také různé využívání interaktivních pomůcek - interaktivní tabule, využití médií a internetu při výuce.

V předchozích tabulkách a grafem je zcela patrné, jaké způsoby motivace jsou nepoužívanější, z klasických metod je to slovní hodnocení, z aktivizačních metod propojení teorie a praxe a z komplexních metod prezentace učiva.

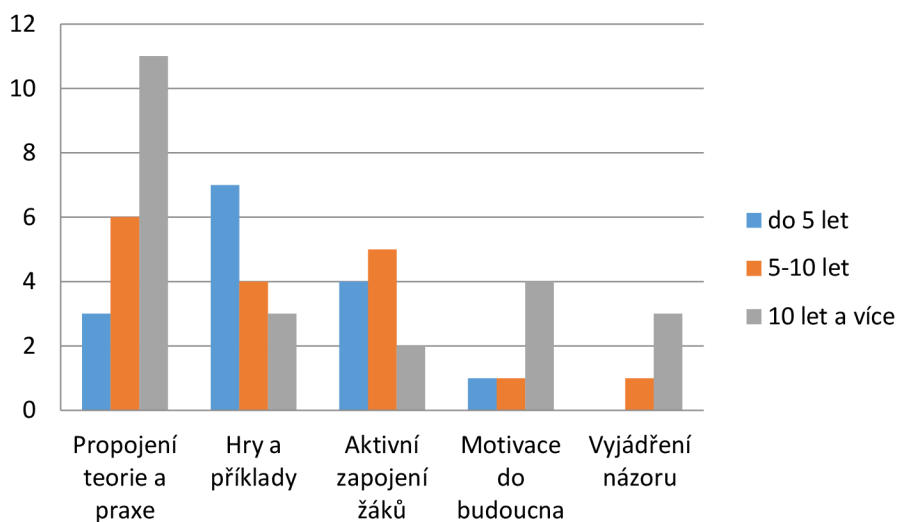
Dále bylo vyhodnocování zaměřeno na to, jaké způsoby motivace využívají učitelé s délkou praxe do 5 let, a jaké způsoby využívají zkušenější učitelé. Toto vyhodnocení je patrné z následujících grafů.

Graf 5: Klasické metody - všichni respondenti s různou délkou praxe

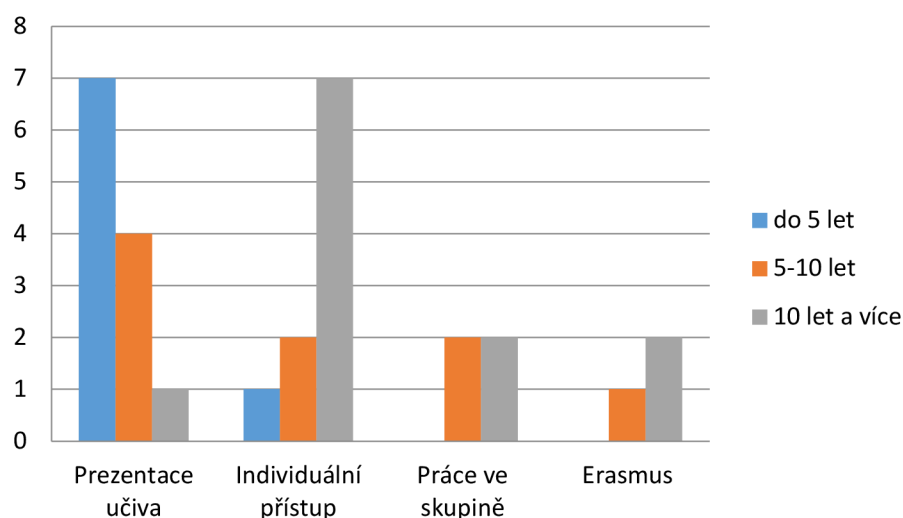
Zdroj: vlastní šetření

Graf 6: Aktivizační metody - všichni respondenti s různou délkou praxe

Zdroj: vlastní šetření

Graf 7: Komplexní metody - všichni respondenti s různou délkou praxe

Zdroj: vlastní šetření

Z grafů 5 - 7 je patrné, které metody motivace a jednotlivé způsoby jsou nejčastěji využívány učiteli s délkou praxe do 5 let, učiteli s délkou praxe od 5 do 10 let, a učitelé s praxí delší než 10 let. Všemi třemi skupinami učitelů je z klasických metod nejčastěji používán způsob motivace slovním ohodnocením. Z aktivizačních metod je skupinou učitelů s délkou praxe do 5 let často používán způsob motivace hrou a příklady, zkušenějšími učiteli je však preferováno propojení teorie a praxe. Z komplexních metod je pak učiteli s praxí do 10 let nejčastěji používám způsob prezentace učiva, u učitelů s praxí delší než 10 let je využíván spíše individuální přístup.

Jak již bylo uvedeno, nejčastější klasickou metodou motivace je slovní ohodnocení, tedy pochvala, případně výtka. V tomto případě lze souhlasit s tím, že slovním ohodnocením lze subjektivně vystihnout veškeré klady, případně zápory, schopností konkrétního žáka, což je v současné době přínosnější než neobjektivní ohodnocení známkou.

Co se týče komplexních metod využívaných učiteli s kratší praxí, lze se domnívat, že je to dáno zejména tím, že se jedná o generaci učitelů, kteří sami v době svých studií často využívali různé interaktivní pomůcky, např. výuková videa, internet a další různé prezentace učiva, které dokážou zaujmout pozornost žáka.

7 Vlastní doporučení

Jak bylo z dotazníkového šetření zjištěno, nejčastěji využívanou metodou motivace žáků při výuce je slovní ohodnocení.

Podle mého názoru je důležité, aby žák zažil úspěch. Pocit úspěchu bývá dostatečným motivačním faktorem pro to, aby žák ve výchovně vzdělávacím procesu obstál a vytrval do budoucna.

Aby slovní hodnocení bylo dostatečně motivační, mělo by být konkrétní, zaměřené na podporu a zdůraznění žákova konkrétního úspěchu, a taková motivace by měla přijít v co nejkratší době po úspěchu.

Dále bych doporučil vytvářet příležitosti pro takovou motivaci, nabízet atraktivní úkoly, o kterých víme, že je žák schopen je úspěšně zvládnout, a naopak nenabízet úkoly, které přesahují žákovy schopnosti.

Rovněž je důležité, aby žákům bylo umožněno vyzkoušet si řešení problému sami, navrhnout řešení konkrétního problému a zhodnotit s nimi, zda je takové řešení vhodné. V podstatě, aby žáci získali potřebné „know-how“ do následujícího života.

ZÁVĚR

Výchovně vzdělávací proces je součástí životního procesu každého z nás. Významná část tohoto procesu člověka prochází zejména v mládí, kdy člověk usiluje o poznání a pochopení věcí, které ho obklopují.

Při výuce ve školním prostředí je potřeba žákům a studentům zprostředkovat učivo takovou formou, aby žáky zaujalo a motivovalo v jejich přístupu a zapojení do edukačního procesu. Důležitá je tedy správná motivace žáků při výuce.

Proto byla bakalářská práce zaměřena na úlohu motivace ve výchovně vzdělávacím procesu.

V teoretické části byly popsány základní pojmy související s výchovně vzdělávacím procesem a byly popsány metody motivace žáků a studentů, jejich výhody a vliv nejen na jedince, ale na celý třídní kolektiv.

Praktická část bakalářské práce byla zaměřena na druhy motivací, které jsou nejčastěji využívány učiteli středních škol. Pro potřeby praktické části byl vytvořen dotazník a provedeno dotazníkové šetření, jehož cílem bylo zjištění, jaké jsou nejčastější metody motivace žáků při výuce používané učiteli s různou délkou praxe. Respondentům byl ponechán prostor pro vlastní vyjádření a počet metod nebyl nijak limitován. Pro dotazníkové šetření byly vybrány střední školy, včetně odborných učilišť, v okresním městě Chomutov.

Vyhodnocením a analýzou dotazníkového šetření bylo zjištěno, že, bez ohledu na délku praxe, nejpoužívanější klasickou metodou motivace je slovní hodnocení. Díky slovnímu ohodnocení jsou učitelé v úzkém kontaktu se žáky a jsou tak schopni jim ihned poskytnout zpětnou vazbu.

Slovní ohodnocení však bylo nejčastěji uváděno učiteli s délkou praxe do 5 let. Tato skupina učitelů následně jako aktivizační metodu uváděla motivaci hrou a příklady, čímž se forma výuky odlehčuje a činí se pro žáky zábavnější.

U učitelů s delší praxí je z aktivizačních metod spíše využíváno propojení teorie s praxí a rovněž se také zaměřují více na motivaci žáků do budoucna, tedy do dalšího vzdělávání a zaměstnání.

Z komplexních metod získala jasnou převahu prezentace učiva, a to u všech tří skupin učitelů. Je tedy patrné, že způsob prezentace učiva je jedním z nejdůležitějších způsobů, jak zaujmout a motivovat žáky při výuce. Při prezentaci učiva učitelé hojně využívají média a internet. Pokud tedy v některých případech nelze žákům názorně ukázat využití teoretických znalostí v praxi, lze k němu využít např. různých videonahrávek, které žákům učivo přiblíží.

Využívání médií a internetu bylo nejčastěji uváděno učiteli s délkou praxe do 5 let. Lze usuzovat, že tato skupina tento způsob motivace využívá z toho důvodu, že tento způsob motivace sami využívali při svých studiích.

Druhým nejčastěji využívaným způsobem motivace byl uveden individuální přístup, což je logické, neboť dnešní doba nahrává individuálním přístupům, kdy ke každému jedinci v kolektivu je vyžadováno, aby se k němu přistupovalo jako k jedinečné osobnosti s přihlédnutím k jeho talentu a silným a slabším stránkám. Takový přístup pak zamezuje nežádoucí frustraci žáka, která by mohla mít vliv na jeho výkony při studiu.

Obecně lze shrnout, že začínající učitelé velmi usilují o to, aby jejich způsob prezentace učiva žákům byl zajímavý a pestrý, aby udržela pozornost žáků při výuce a zvyšovala jejich zájem o probíranou látku. Se získáváním praxe pak učitelé přecházejí k metodám, které umožňují žákům tzv. „nahlédnout pod pokličku“ daného studovaného oboru tak, aby žáci byli více připraveni na budoucí zaměstnání a realitu každodenního života.

Vzhledem k tomu, že nejčastěji využívanou metodou motivace je slovní ohodnocení, doporučil bych používat slovní ohodnocení v co nejkratší době po dosažení žákova úspěchu a dbát na to, aby bylo dostatečně motivační a vyzdvihovalo žákovy schopnosti. Takové slovní ohodnocení může u žáka nastavit určitou úroveň motivace, která bude schopna žáka udržovat motivovaného po delší dobu. Zároveň bych doporučil nabízet žákům možná řešení různých problémů a diskutovat s nimi o jejich návrzích na řešení daného problému, aby si žáci vytvořili jakési „know-how“

Zajímavé by také mohlo být další šetření, které by bylo zaměřené na rozvržení učitelů a jejich způsobů motivace žáků a na věk žáků. Zda je vhodnější, aby mladší žáky vyučovali učitelé mladší, tedy s nižší praxí, aby byla zohledněna potřebná variabilita při výuce. A zda je vhodnější, aby starší žáky vyučovali zkušenější učitelé, kteří žákům mohou nabídnout také praktické rady.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. Praha: Grada, 2011. *Pedagogika (Grada)*. ISBN 9788024729930.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika: [věda o edukačních procesech]*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-170-3.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. a kol. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-722-8.

GAVORA, P. *Pedagogická komunikácia v základnej škole*. 1. vyd. Bratislava : Veda, 1988. ISBN 071-052-88.

GRECMANOVÁ, Helena, Eva URBANOVSKÁ a Drahomíra HOLOUŠOVÁ. *Obecná pedagogika*. Olomouc: Hanex, [1998]. *Edukace (Hanex)*. ISBN 80-85783-20-7.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: ISV, 1999. *Pedagogika (ISV)*. ISBN 80-85866-33-1.

GROMNICA, Rostislav. *Kapitoly z pedagogiky pro střední školy*. Ostrava: Montanex, 2010. ISBN 978-80-7225-326-5.

ŠVARCOVÁ, Iva. *Základy pedagogiky*. Praha: Vydavatelství VŠCHT, 2005. ISBN 80-7080-573-0.

KOTRBA, Tomáš a Lubor LACINA. *Praktické využití aktivizačních metod ve výuce*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-87029-12-1.

SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

NELEŠOVSKÁ, Alena. *Vybrané kapitoly z komunikativních dovedností I*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1995. 96 str. ISBN 80-7067-443-1

NELEŠOVSKÁ, Alena. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. *Pedagogika (Grada)*. ISBN 80-247-0738-1.

PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování: [praktická příručka]*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-070-7.

SVATOŠ, T. *Kapitoly ze sociální a pedagogické komunikace (teoretická minima a praktické náměty)*. 2. vyd. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. 175 s. ISBN 80-7041-176-7.

MAŇÁK, J., ŠVEC, V. Výukové metody. Brno : PdF MU, 2003. ISNB 80-7315-039-5.

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Tabulka 5: Používané způsoby motivace žáků středních škol

Tabulka 6: Klasické metody - všichni respondenti

Tabulka 7: Aktivizační metody - všichni respondenti

Tabulka 8: Komplexní metody - všichni respondenti

Graf 1 Používané způsoby motivace žáků středních škol v %

Graf 2: Klasické metody - všichni respondenti v %

Graf 3: Aktivizační metody - všichni respondenti v %

Graf 4: Komplexní metody - všichni respondenti v %

Graf 5: Klasické metody - všichni respondenti s různou délkou praxe

Graf 6: Aktivizační metody - všichni respondenti s různou délkou praxe

Graf 7: Komplexní metody - všichni respondenti s různou délkou praxe

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Vzor dotazníku

